

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ & ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ
ΤΡΟΠΟΥ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ
ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

I. Παρουσίαση της Διαμεσολάβησης ως μεθόδου εναλλακτικής επίλυσης διαφορών – Πλεονεκτήματα του θεσμού

A. Τι είναι η διαμεσολάβηση;

B. Περιγραφή της διαδικασίας - Ο ρόλος του Διαμεσολαβητή και των μερών

Γ. Τα πλεονεκτήματα της Διαμεσολάβησης

II. Διάφοροι «τύποι» διαμεσολάβησης - Παραδείγματα

III. Πρακτικές συμβουλές για τη χρήση του θεσμού της Διαμεσολάβησης στην Ελλάδα

A. Γιατί να χρησιμοποιήσει κανείς τη Διαμεσολάβηση ειδικά στην Ελλάδα κατά την παρούσα φάση της οικονομικής κρίσης

B. Ταιριάζει η διαμεσολάβηση στους Έλληνες;

Γ. Τι χρειάζεται να γίνει στην Ελλάδα και από ποιους;

Δ. Τι χρειάζεται ακόμη να μάθω, για να επιλέξω τη Διαμεσολάβηση για την επίλυση των διαφορών;

IV. Συγκριτική επισκόπηση & στατιστικά στοιχεία

V. Ηλεκτρονικά Εργαλεία σε ελληνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τη διαμεσολάβηση

VI. Αντιπροσωπευτική Βιβλιογραφία σχετικά με τη διαμεσολάβηση

VII. Σημαντικές Εκδηλώσεις για τη Διαμεσολάβηση στην Ελλάδα

VIII. Σημαντικές Εκδηλώσεις για τη Διαμεσολάβηση στην Ευρώπη

I. Παρουσίαση της Διαμεσολάβησης ως μεθόδου εναλλακτικής επίλυσης διαφορών - Πλεονεκτήματα του θεσμού

A. Τι είναι η διαμεσολάβηση;

Η **Διαμεσολάβηση** είναι η αναζήτηση, από τα αντιμαχόμενα μέρη σε μια διαφορά, μιας συμβιβαστικής λύσης μέσω κοινά αποδεκτής διαδικασίας και σε ουδέτερο τόπο, παρουσία και με τη βοήθεια ενός τρίτου προσώπου, του διαμεσολαβητή. Πρόκειται για τις λεγόμενες **“win-win situations”**, όπου με την επίλυση της διαφοράς έχουν όφελος και οι δύο πλευρές. Στη διαδικασία αυτή κεντρικό ρόλο κατέχει ο **Διαμεσολαβητής**, ο οποίος, λόγω των ιδιαίτερων τεχνικών που χρησιμοποιεί, ενεργεί ως καταλύτης και επιτρέπει, συχνά στο χρονικό διάστημα μιας ημέρας, την επίλυση της διαφοράς, ακόμα και όταν οι προηγηθείσες διαπραγματεύσεις, είτε μεταξύ των ίδιων των μερών είτε μεταξύ των δικηγόρων τους, έχουν αποτύχει. Όπως η διεθνής εμπειρία έχει δείξει, η Διαμεσολάβηση, όταν διενεργείται από ειδικά εκπαιδευμένο και έμπειρο διαμεσολαβητή, επιτρέπει στα μέρη να εξαλείψουν τα εμπόδια της μεταξύ τους επικοινωνίας, να συζητήσουν τα θέματα που τους απασχολούν, να λύσουν παρεξηγήσεις, να καθορίσουν τα βασικά συμφέροντα ή τις ανησυχίες τους, να βρουν πεδία συμφωνίας και να ενσωματώσουν τη συμφωνία τους σε κοινό κείμενο.

Η Διαμεσολάβηση ορίζεται σύμφωνα με το ν. **3898/2010** (**«για τη Διαμεσολάβηση στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις»**), με τον οποίο ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία με αριθμό 2008/52/EK, ως «η *διαρθρωμένη Διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να επιλύσουν με συμφωνία τη διαφορά αυτή με τη βοήθεια διαμεσολαβητή*». Η Διαμεσολάβηση του ν. 3898/2010 διακρίνεται τόσο σε σχέση με τη διαδικασία ενώπιον των Δικαστηρίων και τη Διαιτησία, κατά την οποία λαμβάνεται εκτελεστή και εξαναγκαστή απόφαση, όσο και

από το θεσμό του πρόσφατου ν. 4055/2012 (που προσέθεσε το άρθρο 214B του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας) για την εισαγωγή της αποκαλούμενης δικαστικής μεσολάβησης, που αποτελεί διαδικασία στα πλαίσια του δικαστικού συστήματος.

B. Περιγραφή της διαδικασίας - Ο ρόλος του Διαμεσολαβητή και των μερών

Η διαμεσολάβηση αρχίζει με μια **κοινή συνάντηση**, στην οποία τα μέρη, αφού ενημερωθούν αναλυτικά από το διαμεσολαβητή για τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, παρουσιάζουν τις απόψεις τους για τη διαφορά. Η κοινή συνάντηση ακολουθείται από **χωριστές συναντήσεις** μεταξύ του διαμεσολαβητή και κάθε μέρους. Αυτό επιτρέπει σε κάθε πλευρά να εξηγήσει εμπιστευτικά την αντίληψή της για τη διαφορά καθώς και τη θέση και τους στόχους της για την επίλυσή της με τη διαμεσολάβηση. Στις συναντήσεις εμφανίζονται τα μέρη ή οι εκπρόσωποί τους (με ή χωρίς τους συμβούλους τους), με πλήρη όμως εξουσιοδότηση να διαπραγματευθούν και να αποφασίσουν. Οι χωριστές συναντήσεις διεξάγονται σε **αυστηρά εμπιστευτική βάση**. Τα έγγραφα και οι πληροφορίες που δίδονται στο διαμεσολαβητή, αφορούν μόνο τον ίδιο και η αποκάλυψη του περιεχομένου τους στο άλλο μέρος δεν επιτρέπεται χωρίς τη συναίνεση του μέρους, στο οποίο ανήκουν.

Η διαμεσολάβηση αφήνει την εξουσία της απόφασης καθαρά στα μέρη. **Ο διαμεσολαβητής δεν αποφασίζει τι είναι δίκαιο ή σωστό, δεν είναι ούτε δικαστής ούτε διαιτητής**, αλλά ενεργεί ως καταλύτης, σκοπός του οποίου είναι να διευκολύνει τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών, ώστε τα μέρη να καταλήξουν σε λύση στη διαφορά τους. Ο Διαμεσολαβητής αξιοποιεί όλες εκείνες τις τεχνικές διαλόγου, επικέντρωσης στα σημεία σύγκλισης των απόψεων και αναζήτησης των πραγματικών «συμφερόντων» των μερών, έτσι ώστε να τα βοηθήσει να οδηγηθούν σε σύναψη κοινά αποδεκτής, βιώσιμης

και αμοιβαία επωφελούς συμφωνίας. Κατά κανόνα, ο διαμεσολαβητής εκφράζει την άποψή του, μόνο όταν ομόφωνα του ζητηθεί. Η συμφωνία που επιτυγχάνεται μεταξύ των μερών στο τέλος της διαμεσολάβησης συντάσσεται **εγγράφως** και υπογράφεται από τα μέρη. Το συμφωνητικό μπορεί να περιλαμβάνει όχι μόνο ό,τι συμφωνήθηκε για τυχόν χρηματική αποζημίωση αλλά, για παράδειγμα, και πρόβλεψη για μελλοντικές επιχειρηματικές διαφορές, ένα νέο συμβόλαιο με νέους όρους κ.λπ.

Ο Διαμεσολαβητής είναι ο «καταλύτης» στη σχετική διαδικασία, αφού:

- διασφαλίζει τον ήρεμο και πολιτισμένο χαρακτήρα της συζήτησης (με τη σωστή «χρήση» της γλώσσας του σώματος και των εκφραστικών του μέσων)
- ακούει «ενεργά» και κατανοεί τις εκατέρωθεν θέσεις,
- οικοδομεί σχέσεις εμπιστοσύνης για τα μέρη,
- τηρεί την αρχή της εμπιστευτικότητας και τους κανόνες Δεοντολογίας που εφαρμόζονται διεθνώς, και
- διευκολύνει στην εύρεση κατάλληλων, αποδοτικών και κοινά αποδεκτών λύσεων.

Γ. Τα πλεονεκτήματα της Διαμεσολάβησης

Η Διαμεσολάβηση αποτελεί **σύγχρονο τρόπο επίλυσης διαφορών** με σπουδαιότερο πλεονέκτημα τη διασφάλιση, ότι τα μέρη **συμμετέχουν ενεργά** σε μια εμπιστευτική διαδικασία, ότι μπορούν να «ακουστούν» από κάποιον ανεξάρτητο και ουδέτερο τρίτο και μάλιστα σε «ιδιαιτερες» συναντήσεις μαζί του και ότι τα ίδια τα μέρη (και όχι ο τρίτος) **αποφασίζουν για το αποτέλεσμα**, για την τελική λύση!!

Τα αδιαμφισβήτητα **πλεονεκτήματα** της Διαμεσολάβησης είναι:

- η ταχύτητα, αποτελεσματικότητα και ευελιξία,

- το χαμηλό κόστος (σε σύγκριση με τη δικαστική διαμάχη και τη διαιτησία),
- η εύκολη «πρόσβαση» και η απλότητα της διαδικασίας, που είναι απαλλαγμένη από δικονομικούς τύπους και διεξάγεται σε εμπιστευτική βάση,
- η διασφάλιση της ενεργητικής συμμετοχής των μερών,
- ο προσανατολισμός στα ουσιαστικά συμφέροντα των εμπλεκομένων και όχι στα τυπικά δικαιώματά τους,
- ο μη δεσμευτικός χαρακτήρας της διαδικασίας, αφού τα μέρη είναι ελεύθερα να αποχωρήσουν όποτε το επιθυμούν,
- η διασφάλιση των δικαιωμάτων των μερών, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να προσφύγουν σε δικαστήριο, εκτός βέβαια αν η διαμεσολάβηση καταλήξει σε συμφωνία.

Σύμφωνα με μελέτη που χρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ, ο χρόνος που χάνεται λόγω της μη προσφυγής σε διαμεσολάβηση υπολογίζεται σε 331 έως 446 επιπρόσθετες ημέρες κατά μέσο όρο στην ΕΕ, οι δε επιπλέον νομικές δαπάνες κυμαίνονται από 12.471 ευρώ έως 13.738 ευρώ ανά υπόθεση (Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 24^{ης}.11.2011).

Η Διαμεσολάβηση υπερέχει και σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη διαπραγματευτική διαδικασία, κάτι που οφείλεται:

- στο ρόλο του Διαμεσολαβητή που συνδυάζει την προσωπικότητα, τη γνώση των κατάλληλων τεχνικών και τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας,
- στο συνδυασμό των «ανοιχτών» και των κατ' ιδίαν συναντήσεων, που διακρίνει τη διαδικασία και βοηθά στην οικοδόμηση σχέσεων

εμπιστοσύνης και στην αποκάλυψη των υποκείμενων συμφερόντων και των βαθύτερων επιδιώξεων των μερών, και

- στην ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ή αλλιώς στην έλλειψη δυσπιστίας, που εξ ορισμού υπάρχει σε κάθε άλλη διαδικασία επίλυσης διαφοράς.

II. Διάφοροι «τύποι» διαμεσολάβησης - Παραδείγματα

Σύμφωνα με το άρθρο 2 ν. 3898/2010 με τίτλο «Υπαγόμενες διαφορές», διαφορές ιδιωτικού δικαίου μπορούν να υπαχθούν σε διαμεσολάβηση «*με συμφωνία των μερών, αν αυτά έχουν την εξουσία να διαθέτουν το αντικείμενο της διαφοράς*». Έτσι, σύμφωνα με το ισχύον στην Ελλάδα νομικό καθεστώς, δεν είναι «δεκτικές» διαμεσολάβησης, μεταξύ άλλων, υποθέσεις φορολογικής, τελωνειακής ή διοικητικής φύσης ή αξιώσεις κατά του κράτους λόγω πράξεων ή παραλείψεων κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας.

Σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, «δεκτικές» διαμεσολάβησης είναι, ενδεικτικά, οι ακόλουθες υποθέσεις:

- **οι διαφορές οικογενειακής φύσης**, π.χ. διαφορές για επιδίκαση διατροφής, υποθέσεις με αντικείμενο την επιμέλεια και επικοινωνία ανηλίκων κ.λπ.
- **οι διαφορές εργατικής φύσης**, π.χ. διαφορές από την καταβολή του μισθού, υπερωριών κ.λπ., από μεταβολή των όρων εργασίας, από προσβλητική σε βάρος εργαζομένου μεταχείριση ή διακριτική συμπεριφορά, αλλά και παρενόχληση, διαφορές μεταξύ των ίδιων των εργαζομένων κ.λπ.
- **οι εμπορικές διαφορές**, π.χ. διαφωνίες κατά τον τερματισμό ή την αλλαγή όρων σε μακροχρόνιες εμπορικές σχέσεις – ειδικά εμπορικές συνεργασίες μεταξύ ελληνικών επιχειρήσεων και αλλοδαπών οίκων, Ιδίως **διαφορές εντός οικογενειακών επιχειρήσεων** καθώς και **διαφορές που προκύπτουν κατά την εξυγίανση επιχειρήσεων με οικονομικά προβλήματα** (γίνεται ιδιαίτερη μνεία για τα άρθρα 99 επ.

του νέου ελληνικού Πτωχευτικού Κώδικα, με βάση τα οποία ορίζεται διαμεσολαβητής για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας και εύρεσης σχεδίου αναδιάρθρωσης των οφειλών της επιχείρησης προς Τράπεζες και τρίτους)

- **οι ασφαλιστικές διαφορές**, π.χ. καθορισμός αποζημίωσης από ασφαλιστικές συμβάσεις, και ιδίως οι διαφορές υποθέσεων που αφορούν σε τροχαία ατυχήματα,
- **οι μισθωτικές διαφορές**, π.χ. υποθέσεις για μείωση μισθώματος λόγω οικονομικής κρίσης, καθώς και **διαφορές μεταξύ συνιδιοκτητών σε πολυκατοικίες**,
- **οι κατασκευαστικές διαφορές**, κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου, π.χ. για την τιμολόγηση επιπλέον εργασιών, για εργασίες που έγιναν κακότεχνα, στις οποίες απαιτείται ταχύτητα επίλυσης τη διαφωνίας, με σκοπό την απρόσκοπτη συνέχιση της εκτέλεσης του έργου,
- **οι διαφορές αθλητικής φύσης**, π.χ. οικονομικές διαφορές μεταξύ αθλητών, προπονητών και ομάδων, εμπορικής φύσεως διαφορές στα πλαίσια του αθλητισμού κ.λπ. καθώς και
- **πλήθος άλλων διαφορών**, όπως οι διαφορές πνευματικής ιδιοκτησίας, οι καταναλωτικές διαφορές και οι διαφορές που προκύπτουν στο ηλεκτρονικό εμπόριο, οι διαφορές σε ναυτικές υποθέσεις κ.λπ.

III. Πρακτικές συμβουλές για τη χρήση του θεσμού της Διαμεσολάβησης στην Ελλάδα

A. Γιατί να χρησιμοποιήσει κανείς τη Διαμεσολάβηση ειδικά στην Ελλάδα κατά την παρούσα φάση της οικονομικής κρίσης

Επιπλέον των προαναφερθέντων, τα πλεονεκτήματα της Διαμεσολάβησης είναι πολλαπλάσια ειδικά για την Ελλάδα κατά την παρούσα φάση:

- οι **επιχειρήσεις**, μικρές, μεσαίες και μεγάλες έχουν ανάγκη (περισσότερο από ποτέ) από την **ταχεία** επίλυση των διαφορών τους,

- **η εθνική οικονομία** θα έχει αδιαμφισβήτητο πλεονέκτημα στη μάχη της για την ανάκτηση της αξιοπιστίας της και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της. Είναι γνωστό, ότι οι ξένοι επενδυτές θα επιλέξουν αδιαμφισβήτητα την -οικεία, άλλωστε, σε αυτούς- Διαμεσολάβηση ως μέθοδο επίλυσης των διαφορών τους με τις ελληνικές επιχειρήσεις, η δε Χώρα θα αξιοποιήσει κατάλληλα την ανάπτυξη του θεσμού για την άνοδο της θέσης της στους διεθνείς Δείκτες Ανταγωνιστικότητας,
- **οι πολίτες και ειδικά οι κατώτερες εισοδηματικά τάξεις** θα έχουν τη δυνατότητα χωρίς ιδιαίτερο οικονομικό βάρος να διαπραγματευθούν με τον «αντίδικό» τους και μάλιστα να έχουν την ικανοποίηση ότι ακούστηκαν, ότι βρήκαν τη λύση στην οποία συμφωνούν και οι ίδιοι και ότι δεν αδικήθηκαν. Δεν είναι τυχαίο ότι από τη διεθνή εμπειρία έχει αποδειχθεί ότι η Διαμεσολάβηση ευνοεί τα συμφέροντα των λαϊκών στρωμάτων με την ταχεία επίλυση διαφορών ιδίως απέναντι σε μεγάλους Οργανισμούς (όπως Τράπεζες, εταιρίες τηλεπικοινωνιών, ασφαλιστικές εταιρίες). Συνεπώς, η Διαμεσολάβηση αποτελεί πρωτίστως ένα «εργαλείο» για τον πολίτη, τον κοινωνικά και οικονομικά ασθενέστερο, με σκοπό την εξισορρόπηση της αδικίας και των κοινωνικών ανισοτήτων.
- η ανάπτυξη της Διαμεσολάβησης δίδει λύσεις στην **αποσυμφόρηση του ελληνικού δικαστικού συστήματος!!** Οι πολυετείς καθυστερήσεις στον προσδιορισμό των υποθέσεων σε όλα τα Δικαστήρια και ειδικά σε εκείνα των Αθηνών, τα συνεχή παράπονα των Δικαστών, των Δικηγόρων και των δικαστικών υπαλλήλων για ελλείψεις στις υποδομές και στο προσωπικό και η υποβάθμιση εν γένει του συστήματος, που χάνει δυστυχώς την αξιοπιστία και το κύρος του, καθιστούν αναγκαίες επιτακτικές λύσεις, όπως η Διαμεσολάβηση.

B. Ταιριάζει η διαμεσολάβηση στους Έλληνες;

Ταιριάζει απόλυτα, γιατί άλλωστε οι Έλληνες χαρακτηρίζονται, μεταξύ άλλων και, από δημιουργική σκέψη. Είναι εφευρετικοί («πολυμήχανοι» όπως ο ομηρικός Οδυσσεύς), έχουν φαντασία και ευελιξία. Έχουν δηλαδή τα βασικά συστατικά της γένεσης δημιουργικών ιδεών για την επίλυση των διαφορών. Άλλωστε, επισημαίνεται ιδιαίτερα το αξιόλογο –μέχρι σήμερα– διαμεσολαβητικό έργο των Επιθεωρητών Εργασίας για ιδιωτικές διαφορές του Οργανισμού Μεσολάβησης και Διαιτησίας (ΟΜΕΔ) για συλλογικές διαφορές μεταξύ σωματείων εργαζομένων και εργοδοτών καθώς και του Συνηγόρου του Καταναλωτή. Έστω και αν η λειτουργία των οργάνων αυτών δεν ταυτίζεται ασφαλώς με τη διαμεσολάβηση (κατά τον ορισμό που δίδεται διεθνώς) δεν παύει να αποτελεί παράδειγμα ότι ο φιλικός διακανονισμός ταιριάζει στους Έλληνες και είναι συμβατός με τις ανάγκες τους.

Γ. Τι χρειάζεται να γίνει στην Ελλάδα και από ποιους;

1. **Χρειάζεται ενημέρωση και γνωριμία με το θεσμό για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.** Είναι γνωστό από τη διεθνή εμπειρία ότι όσοι έρχονται σε επαφή με τη Διαμεσολάβηση, εξοικειώνονται με το θεσμό, τον συμμαρτίζονται και είναι βέβαιο ότι την κρίσιμη στιγμή –όταν δηλαδή εγερθεί η διαφορά– θα προτιμήσουν το θεσμό αυτό για την επίλυση της διαφοράς.
2. **Χρειάζεται ενημέρωση και γνωριμία με το θεσμό για τους Δικηγόρους,** έτσι ώστε να ανταποκριθούν στον καινούργιο ρόλο τους, που δεν έχει καμία σχέση με τη «νίκη» στη δικαστική «διαμάχη», αλλά στη συνεργασία για την επίτευξη λύσης στα προβλήματα των πελατών τους, **αλλά και για τους Δικαστές,** αφού θα μπορούν να προτείνουν τη Διαμεσολάβηση στους διαδίκους, όταν το θεωρούν επιβεβλημένο.

3. Χρειάζεται να περιλαμβάνονται ρήτρες διαμεσολάβησης (για μελλοντικές διαφορές) στις συμβάσεις, αφού, μέσω των ρητρών, οι συμβαλλόμενοι γνωρίζουν εξ αρχής -προτού δηλαδή εμπλακούν σε διένεξη, οπότε και οι «γέφυρες επικοινωνίας» πιθανόν να έχουν πλέον διακοπεί - ότι υπάρχει μεταξύ τους η λύση του διαλόγου και της συνδιαλλαγής, δηλαδή η λύση της Διαμεσολάβησης. Εξάλλου, με βάση τη διεθνή εμπειρία, τα μέρη ευκολότερα υπάγουν τη διαφωνία τους στη Διαμεσολάβηση, όταν υφίστανται τέτοιες ρήτρες, παρά όταν δεν υπάρχουν, τούτο δε σχετίζεται με το «φόβο» κάθε μέρους μήπως, προτείνοντας τη διαδικασία της Διαμεσολάβησης, δείξει «αδυναμία» προς το άλλο, το αντίδικο μέρος. Είναι προφανές ότι τέτοιος φόβος δεν υπάρχει, όταν τα μέρη έχουν προδιαγράψει σε ανύποπτο χρόνο, πριν από τη γέννηση της διαφοράς, τον τρόπο επίλυσης των διαφωνιών τους.

Δ. Τι χρειάζεται ακόμη να μάθω, για να επιλέξω τη Διαμεσολάβηση για την επίλυση των διαφορών;

- Που μπορεί να αποταθεί κάποιος για να λύσει τη διαφορά του με διαμεσολάβηση; Καταρχήν οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται σε **οργανωμένα Κέντρα Διαμεσολάβησης** για την επίλυση κάθε απορίας τους, αλλά και για να έχουν πρόσβαση τόσο σε ενημέρωση, όσο και σε διαμεσολαβητικές υπηρεσίες. Το πρώτο Κέντρο έχει συσταθεί ήδη από το 2006 και είναι το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας, στην Αθήνα (www.hellenic-mediation.gr).
- Ποιο είναι το κόστος; Μικρότερο, τόσο από τη δικαστική όσο και από τη διαιτητική διαδικασία. Αν μάλιστα αναλογιστεί κανείς το κόστος των εργασιών που συνήθως αναλώνονται για την επίλυση της διαφοράς

δικαστικά, το κόστος του χαμένου χρόνου μέχρι την οριστική (εκτός διαμεσολάβησης) επίλυσής της, τα διαφυγόντα κέρδη από τη μη επίλυση αυτής, τότε καθίσταται προφανές ότι το όποιο κόστος της διαμεσολάβησης είναι πραγματικά αμελητέο. Σύμφωνα με πρόσφατη υπουργική απόφαση του ελληνικού Υπουργείου Δικαιοσύνης, η αμοιβή του Διαμεσολαβητή ορίστηκε σε τουλάχιστον 100 ευρώ την ώρα, είναι όμως προφανές ότι η αμοιβή θα καθορίζεται από την ίδια την αγορά και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

- Μπορώ να παραστώ με το Δικηγόρο μου; Ασφαλώς, ένας μάλιστα κατάλληλα εκπαιδευμένος και γνώστης της διαμεσολάβησης δικηγόρος, μπορεί να φανεί ιδιαίτερα αποτελεσματικός, βοηθώντας στην καλύτερη επίλυση της διαφοράς.

IV. Συγκριτική επισκόπηση & στατιστικά στοιχεία

(i) Σύγκριση - Τι συμβαίνει σε άλλες χώρες

Η οδηγία 2008/52/ΕΚ για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις εκδόθηκε στις 23 Απριλίου 2008. Η Επιτροπή είχε προτείνει την οδηγία ήδη τον Οκτώβριο του 2004.

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα έπρεπε μέχρι σήμερα να έχουν θέσει σε εφαρμογή μέτρα για τη μεταφορά της νομοθεσίας της ΕΕ στο εθνικό δίκαιο. Τον Αύγουστο του 2010, η Επιτροπή κάλεσε όλα τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν εγκαίρως την οδηγία της ΕΕ για τη διαμεσολάβηση. Κατόπιν, κίνησε νομικές διαδικασίες με την αποστολή προειδοποιητικών επιστολών σε εννέα χώρες (Τσεχική Δημοκρατία, Ισπανία, Γαλλία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Φινλανδία, Σλοβακία και Ηνωμένο Βασίλειο) τον Ιούλιο του 2011. Τρεις από αυτές (Φινλανδία, Σλοβακία και Ηνωμένο Βασίλειο) κοινοποίησαν τα εθνικά τους μέτρα στην Επιτροπή, ενώ στις υπόλοιπες έξι (Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Ισπανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο και Κάτω Χώρες) απεστάλη αιτιολογημένη γνώμη για μη κοινοποίηση.

Επί του παρόντος, **είκοσι κράτη μέλη έχουν πάρει μέτρα για την εφαρμογή της Οδηγίας**, ενώ η Δανία δεν δεσμεύεται από την οδηγία λόγω προνομίου που απολαμβάνει βάσει πρωτοκόλλου το οποίο προσαρτάται στις Συνθήκες της ΕΕ.

(Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου της 24^{ης}.11.2011)

Από τη νομοθεσία των ευρωπαϊκών Κρατών επισημαίνονται - εντελώς ενδεικτικά- τα ακόλουθα:

Στη Γαλλία

Η Οδηγία της 21^{ης} Μαΐου 2008, σε σχέση με τη διαμεσολάβηση εφαρμόστηκε στη Γαλλία με τη Διάταξη (Ordonnance) της 16^{ης} Νοεμβρίου 2011 και το Εφαρμοστικό Διάταγμα (Décret d'Application) της 20^{ης} Ιανουαρίου 2012 σχετικά με τη «Φιλική Επίλυση Διαφορών».

Για τη δικαστική διαμεσολάβηση είχε δημιουργηθεί το κατάλληλο νομικό πλαίσιο ήδη από το νόμο της 8ης Φεβρουαρίου 1995. Η Διάταξη δεν επέφερε παρά μικρές αλλαγές στον εν λόγω νόμο. Σημειώνεται ότι από ετών δίδεται ιδιαίτερη σημασία στην «ενθάρρυνση» των ρητρών διαμεσολάβησης και στη νομική κατοχύρωση της λειτουργίας τους. Συγκεκριμένα, από το έτος 2003 το **Γαλλικό Ακυρωτικό** είχε κρίνει ως απαράδεκτη την αγωγή που ασκήθηκε απευθείας στα αρμόδια Δικαστήρια επί συμβατικής σχέσεως, στην οποία είχε προβλεφθεί ρήτρα διαμεσολάβησης που παρακάμφθηκε υπέρ των Δικαστηρίων.

Στη Γερμανία και στην Αυστρία έχει αναπτυχθεί από ετών η «*Schlichtung*» (διευθέτηση, συμβιβασμός), μία ιδιαίτερη διαδικασία, που εφαρμόστηκε αρχικά από ιδιωτικούς οργανισμούς. «Τοποθετείται» ανάμεσα στην διαμεσολάβηση και τη διαιτησία: ο τρίτος προσπαθεί να προσεγγίσει τα μέρη και, εάν καμία φιλική λύση δεν μπορεί να επιτευχθεί, μπορεί να εκδώσει μία υποχρεωτική απόφαση εναντίον τους. Κατ' αρχήν, η διαδικασία αυτή ήταν

εξωδικαστική, αλλά ο ομοσπονδιακός νόμος της 15 Δεκεμβρίου 1999 (BGBl I S.2400) έθεσε την Schlichtung στα πλαίσια του δικαστηρίου.

Ιδίως στην Ιταλία έχει αναπτυχθεί ένα «παράδειγμα προς μίμηση» (για την Ελλάδα) ειδικά κατά τα τελευταία έτη. Η χώρα αυτή έχει χαρακτηριστικά που ταιριάζουν απόλυτα με εκείνα της Ελλάδας, τούτο δε όχι μόνο γιατί και οι δύο αποτελούν μεσογειακές χώρες, με οικονομίες που συγκαταλέγονται στον ευρωπαϊκό Νότο, αλλά και γιατί στο δικαστικό σύστημά τους σημειώνονται προβλήματα και καθυστερήσεις, που καθιστούν αναγκαία την παρέμβαση για την αποσυμφόρηση των Δικαστηρίων. Ήδη η Ιταλία όχι απλά ενσωμάτωσε την κοινοτική Οδηγία για τη διαμεσολάβηση, αλλά με το νόμο 28/2010 και καθιέρωσε την υποχρεωτική διαμεσολάβηση σε ορισμένες κατηγορίες διαφορών. Η προσπάθεια ήταν απόλυτα επιτυχημένη: χιλιάδες υποθέσεις λύνονται, πλέον, με διαμεσολάβηση (υπολογίζεται ότι μόνο εντός του 2011 υποβλήθηκαν 60.000 αιτήματα για διαμεσολάβηση, εκ των οποίων ποσοστό 38% βρήκαν ανταπόκριση από την άλλη πλευρά), πλήθος Κέντρων προσφέρουν αξιόλογο έργο (οι φορείς διαμεσολάβησης αυξήθηκαν από 37 το έτος 2008 σε 749 στα τέλη του 2011), πάρα πολλοί διαμεσολαβητές έχουν αποκτήσει γνώσεις και εμπειρία στο αντικείμενό τους.

(ii) Στατιστικά στοιχεία

Η διαμεσολάβηση αναπτύχθηκε τα τελευταία 30 χρόνια ως ταχεία, ευέλικτη και μη δαπανηρή μέθοδος επίλυσης διαφορών πρώτα στις ΗΠΑ και στη συνέχεια στο Ην. Βασίλειο καθώς σε όλη την υπόλοιπη Ευρώπη.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο,

- η αξία των αστικών και εμπορικών διαφορών που επιλύθηκαν με διαμεσολάβηση από το 1990 μέχρι το έτος 2010 ανέρχεται σε **£40 δισ.**

- η εξοικονόμηση της δαπάνης για τις επιχειρήσεις ανέρχεται σε **£1,4 δις** το έτος
- ενώ μόνο τα έτη 2008 και 2009 η εξοικονόμηση από τη χρήση της διαμεσολάβησης για το Δημόσιο ανήλθαν σε **£90,2 εκ**.

Σύμφωνα με δημοσιευμένες έρευνες με τη διαμεσολάβηση το 2010 επιλύθηκαν **9.000** εμπορικές και αστικές διαφορές, ενώ **89%** των διαφορών συνήθως επιλύονται σε μία ημέρα ή αμέσως μετά,

(Πηγή: CEDR Mediation Audit 2010)

Σε άλλα Κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η σημασία όμως και ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει ο θεσμός της διαμεσολάβησης βρέθηκε εξαρχής στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία έχει ήδη εκδώσει σχετική Πράσινη Βίβλο, Κώδικα Δεοντολογίας, αλλά και νομικά κείμενα. Εξάλλου, τα περισσότερα Κράτη Μέλη ενσωμάτωσαν στα εθνικά δίκαια την Οδηγία με αριθμό 2008/52/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ήδη ο θεσμός βρίσκεται στη φάση της ραγδαίας ανάπτυξης με ιδιαίτερα ελπιδοφόρες προοπτικές σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη..

V. Ηλεκτρονικά Εργαλεία σε ελληνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τη διαμεσολάβηση

A. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

- http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_en.htm

<http://ec.europa.eu/justice/newsroom> και ειδικά για την Αστική Δικαιοσύνη:

<http://ec.europa.eu/justice/civil>

B. ΕΛΛΑΔΑ

- www.hellenic-mediation.gr

- www.diamesolabisi.com

Γ. ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

- www.imimediation.org International Mediation Institute
- www.gama.org Global Arbitration & Mediation Association
- www.iamed.org International Academy of Mediators
- www.uncitral.org UN Commission on International Trade Law
- www.ecodir.org Electronic Consumer Dispute Resolution
- www.iccbo.org/adr International Chamber of Commerce

Δ. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΘΕΣΜΟΙ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

- www.inta.org International Trademark Association
- www.odr.info, The National Center for Technology & Dispute Resolution

Ε. ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

- <http://adrr.com> ADR Resources
- www.mediatefirst.co.uk, Mediate First ,
- <http://mediationweek.com>, Mediation news,
- www.mediate.com

ΣΤ. ΕΘΝΙΚΑ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Ηνωμένο Βασίλειο

- www.cedr.co.uk CEDR – Centre for Effective Dispute Resolution
- www.arbitrators.org The Chartered Institute of Arbitrators
- www.adrchambers.co.uk ADR Chambers
- www.adrgroup.co.uk ADR Group
- www.adrcenter.com ADR Center
- www.aci-adr.com ACI ADR

Κύπρος

- www.cymedas.com/greek/index.php, Cyprus Mediation Association

Γαλλία

- www.cmap.fr, CMAP - Centre de Médiation et d'Arbitrage de Paris

Βέλγιο

- www.just.fgov.be/bemiddeling_mediation/fr/splash.html, La Médiation en Belgique

VI. Αντιπροσωπευτική Βιβλιογραφία σχετικά με τη διαμεσολάβηση

A. Στην Ελληνική Γλώσσα

Συστηματικά Έργα:

α. **Ιωάννης Χαμηλοθώρης**, *Εναλλακτικοί Τρόποι Επίλυσης των Ιδιωτικών Διαφορών*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000

β. **Ιωάννα Αναστασοπούλου** (επιμέλεια), «*Η Διαμεσολάβηση στις Αστικές και Εμπορικές Διαφορές*», εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, στο οποίο περιλαμβάνονται τα πρακτικά του πρώτου Συνεδρίου για τη Διαμεσολάβηση στη Ελλάδα, που είχε οργανώσει το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης & Διαιτησίας με την υποστήριξη και χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Αθήνα στις 9-12 Οκτωβρίου 2007, με θέμα «Αστική και Εμπορική Διαμεσολάβηση σε Διασυννοριακές Διαφορές»,

Αρθρογραφία:

Όσον αφορά στην ελληνική επιστημονική αρθρογραφία σημειώνεται ιδιαίτερα το επιστημονικό έργο των Σελίδων Διαμεσολάβησης και είναι εξειδικευμένο στο θεσμό της διαμεσολάβησης. Οι Σελίδες είναι ένθετο στο Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. & Ε.Π.Ε. και ήδη από τον Αύγουστο 2006, περιέχουν κάθε μήνα ενημερωτικά κείμενα και πληροφορίες για τη διαμεσολάβηση, στην Ελλάδα και διεθνώς, καθώς και για το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας. Μολονότι το Δελτίο Α.Ε. & Ε.Π.Ε. είναι συνδρομητικό περιοδικό, υπάρχει πρόσβαση σε αυτό μέσω της ιστοσελίδας www.hellenic-mediation.gr και πρόσφατα από το ενημερωτικό Newsletter του

Ελληνικού Κέντρου Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας, που περιλαμβάνει επιπλέον ύλη.

Από την αρθρογραφία σε ελληνικά νομικά περιοδικά επισημαίνεται εντελώς ενδεικτικά:

1. **Νικόλας Κανελλόπουλος**, *‘Εφαρμοσμένες λύσεις επίαχρυνσης της απονομής δικαιοσύνης στη Γαλλία’* σε *Συνήγορος* 2004, τεύχ. 47, σ. 72
2. **Κομνηνός Κόμνιος**, *‘Εισαγωγή στο δίκαιο της διαμεσολάβησης – Η πρόταση Οδηγίας για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις’* σε www.kostabeys.gr
3. **Γεώργιος Ορφανίδης**, *‘Εναλλακτικές λύσεις στη δικαιοσύνη και εντός της δικαιοσύνης’*, Εθνική εισήγηση στο 8ο Παγκόσμιο Συνέδριο Πολιτικής Δικονομίας στην Ουτρέχτη, 1987, δημοσιευμένη στον τόμο του Ερευνητικού Ινστιτούτου Δικονομικών Μελετών 1988, σ.205
4. **Στέφανος Μαθθίας**, *‘Συμβιβαστική επίλυση ιδιωτικών διαφορών – Ερμηνευτική προσέγγιση’* σε *ΝοΒ* 2000 (48), τεύχ. 10, σ. 98 & σε *ΕΛΛΔ* 2000(41), σ. 1509. Επικαιροποιημένο το άρθρο αυτό δημοσιεύτηκε με τον τίτλο 'Εξώδικη επίλυση ιδιωτικών διαφορών' στο *Δ.Α.Ε. & ΕΠΕ* 1.08.2006, σ. 360
5. **Απόστολος Άνθιμος**, *‘Εξώδικη επίλυση διαφορών – Ελληνικό δίκαιο και κοινοτικές εξελίξεις’*, *Δ.Α.Ε. & ΕΠΕ* 1.9.2006, σ. 408
6. **Απόστολος Γιαννακούλιας**, *‘Ο θεσμός της διαμεσολάβησης στη Γαλλία και το Βέλγιο’*, *Δ.Α.Ε. & ΕΠΕ* 1.12.2006, σ. 549
7. **Γεώργιος Ορφανίδης**, *"Εναλλακτικές μορφές επιλύσεως διαφορών – Συμφιλίωση Διαμεσολάβηση"*, *Δ.Α.Ε. & ΕΠΕ* 1.10.2006, σ. 453
8. **Τάκης Πικραμμένος**, *"Η επίλυση των διαφορών χωρίς προσφυγή στα δικαστήρια"*, *Δ.Α.Ε. & ΕΠΕ* 1.10.2007, σ. 44
9. **Κωνσταντίνος Πολυζωγόπουλος**, *"Η διαμεσολάβηση. Μύθοι και πραγματικότητα"* σε *Δικαιόραμα* τ. 17/2008, σελ. 10
10. **Γεώργιος Γραβιάς**, *"Η ρήτρα περί διαμεσολάβησης"*, *Δ.Α.Ε. & ΕΠΕ* 1.11.2011, σ. 245.

Β. Στην Αγγλική Γλώσσα:

1. **Alex Beyan**, *Alternative Dispute Resolution: a Lawyer's Guide to Mediation and Other Forms of Dispute Resolution*, Sweet & Maxwell, London 1992;
2. **Bette J. Roth, Randall W. Wulff, Charles A. Cooper**, *The Alternative Dispute Resolution Practice Guide*, Lawyers Cooperative Pub, Rochester – New York 1993 ;
3. **Jennifer E. Beer, Eileen Stief**, *The Mediator's Handbook*, New Society Publishers 1997 ;
4. **Laurence Boulle, Miryana Nestic**, *Mediation – Principles, Process, Practice*, Butterworths 2001 ;
5. **Karl J. Mackie**, *A Handbook of Dispute Resolution, ADR in action*, Routledge London and New York 2001 ;
6. **The CEDR Mediator Handbook – Effective Resolution of Commercial Disputes**, CEDR, 4th Edition 2004
7. **Jayne Singer (author), Karl Mackie, Tim Hardy, Graham Massie (editors)**, *The EU Mediation Atlas: Practice and Regulation*, CEDR – CMS – Lexis Nexis 2004 ;
8. **Karl Mackie, David Miles, William Marsh, Tony Allen**, *The ADR Practice Guide – Commercial Dispute Resolution*, Tottel Publishing 1995, 5th ed. 2005;
9. **Margaret S. Herrman** (editor), *The Blackwell Handbook of Mediation – Bridging Theory, Research & Practice*, Blackwell Publishing 2006 ;
10. **Laurence Boulle, Anthony Picchioni P & Colatrella Michael T.** *Mediation: Skills and Techniques*, Lexis Nexis, 2008

VII. Σημαντικές Εκδηλώσεις για τη Διαμεολάβηση στην Ελλάδα

- Τον Οκτώβριο 2007 πραγματοποιήθηκε το πρώτο Συνέδριο για τη Διαμεσολάβηση στη Ελλάδα με θέμα «*Αστική και Εμπορική Διαμεσολάβηση σε Διασυννοριακές Διαφορές*», το οποίο οργάνωσε το Ελληνικό Κέντρο

Διαμεσολάβησης & Διαιτησίας με την υποστήριξη και χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Αθήνα,

- Από το έτος 2008 μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πάτρα άνω των είκοσι σεμιναρίων εκπαίδευσης στη Διαμεσολάβηση από τους βρετανικούς Οργανισμούς Chartered Institute of Arbitrators και Centre for Effective Dispute Resolution. Ήδη έχουν εκπαιδευθεί και πιστοποιηθεί από τους ως άνω Οργανισμούς πάνω από 130 Έλληνες Διαμεσολαβητές

- Το Μάρτιο 2011 πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία το «WORLD FORUM OF INTERNATIONAL MEDIATION CENTERS» - που έχει συσταθεί από την «UNION INTERNATIONALE DES AVOCATS» - σε συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας και την Ένωση Ελλήνων Διαμεσολαβητών.

- Τον Ιούνιο 2011 το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας σε συνεργασία με τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών και την Ελληνική Ένωση Διαμεσολαβητών πραγματοποίησε με μεγάλη επιτυχία εκδήλωση με θέμα: «*Η Διαμεσολάβηση ως εναλλακτικός τρόπος επίλυσης αστικών και εμπορικών διαφορών σύμφωνα με το ν. 3898/2010*», η οποία εγκαινίασε τη συνεργασία του Κέντρου με το Δικηγορικό Σύλλογο Αθήνας, που συνεχίστηκε με σειρά εκδηλώσεων.

- Τον Οκτώβριο 2011 πραγματοποιήθηκε Σεμινάριο Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Διαμεσολάβησης με τη συνεργασία του Centre for Effective Dispute Resolution και τη χρηματοδότηση της Επιτροπής της Ε.Ε. Ήδη έχουν εκπαιδευθεί από τον ως άνω Οργανισμό περίπου δέκα Έλληνες εκπαιδευτές στη Διαμεσολάβηση

- Το Μάρτιο 2012 διοργανώθηκε από το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας σε συνεργασία με τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών εκδήλωση με θέμα το νέο θεσμό της Δικαστικής Διαμεσολάβησης που εισήχθη με νόμο στο ελληνικό Δίκαιο

VIII. Σημαντικές Εκδηλώσεις για τη Διαμεσολάβηση στην Ευρώπη

Είναι γεγονός ότι δεκάδες σημαντικά συνέδρια, σεμινάρια και εκδηλώσεις διοργανώνονται κάθε χρόνο στην Ευρώπη, στην οποία και παρατηρείται διογκούμενο το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για τη Διαμεσολάβηση. Αντίστοιχα πολλές εκδηλώσεις υποστηρίζονται από διεθνείς Οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά και από σοβαρούς ιδιωτικούς φορείς. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις προσπάθειες της GEMME στο χώρο των Δικαστών που ασχολούνται με τη Διαμεσολάβηση, αλλά και το Forum των Κέντρων Διαμεσολάβησης, που διοργανώνεται από την «UNION INTERNATIONALE DES AVOCATS» κάθε χρόνο.